

eis, eo quod ipse nosset oēs. Et quia opus ei non erat, ut quis testimonium perhiberet de homine: ipse enim sciebat quid esset in homine. ¶ Non enim sic credebant in eum, ut digni essent Christū habitare in eis, quorū fides catechumenis comparari potest, qui credūt in Christum, sed Christus non credit seipsum eis. Quia Joh. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum dei. Nemini uero se credit Christus, nisi qui dignus est introire in regnū dei. Unde & ecclesiastica consuetudo catechumenis corporis & sanguinis Christi cōmunionem nō tradit, quia non sunt renati ex aqua & spiritu, quibus tantū creditur participatio corporis & sanguinis Christi.

FERIA TERTIA
post Laetare Iohannis VII.

In illo tēpore: Iam die festo mediāte, ascendit Iesus in templum, & docebat. & mirabantur Iudæi, dicentes: Quomodo hic literas scit, cum non didicerit? Et reliqua.

Ille qui latebat, docebat & palam loquebatur, & non timebat. Illud enim, ut lateret, erat exempli, hoc potestatis, sed cū doceret, mirabantur Iudæi. Oēs quidem (quantū arbitror) mirabant, sed nō oēs cōuertebant. Unde admiratio: Quia multi nouerāt, ubi natus, quemadmodū fuerit educatus, nunquā cum uiderant literas discenē, audiebant tamē de lege disputātem, legis testimonia proferentē, quā nemo potest proferre nisi legisset, nemo legerit nisi literas didicisset, & ideo mirabant. Eorum autē admiratione, ma

gestro facta est insinuanda altius veritatis occasio. Ex
 eorum quippe admiratione et uerbis dixit dñs aliqd
 profundum, & diligentius inspiciendum. Quid ergo
 respondit dñs eis, admirantibus quomodo sciret lite-
 ras, quas non didicerat? **Haec** (inquit) **doctrina**
nō est mea, sed eius qui misit me. Hic est em̄ pro-
 funditas. Videtur em̄ paucis uerbis quasi cōtraria lo-
 cutus. Nō enim ait, ista doctrina nō est mea, sed mea
 doctrina nō est mea, Quō mea, et nō mea? Quæstio
 est, quō fieri possit utrunq; & mea & non mea. Si em̄
 diligenter intuemur, quod ipse in eodē dicit sanctus
 euangelista, In principio erat uerbum, & uerbū erat
 apud deum, & deus erat uerbum, inder pender huius
 solutio quæstionis. Quæ est ergo doctrina patris, nisi
 uerbum patris? Ipse ergo Christus patris doctrina, si
 ue uerbum patris. Sed quia uerbum non potest esse
 nullius, sed alicuius, & suam doctrinā dixit seipsum,
 & non suam, quia patris est uerbū. Hoc dixisse uide-
 tur dominus Christus, [mea doctrina non est mea,]
 ac si diceret, ego non sum à meipso. Quamuis enim fi-
 lium patri dicamus & credamus æqualem, nec ullā
 in eis esse naturæ uel substantiæ distantiam, nec inter-
 generantem atq; generatū aliquod interfuisse inter-
 uallum, tamen hoc seruat & custodito, ista dicimus
 quod ille pater est, ille filius. Pater autem non est, si
 non habeat filium: filius non est, si non habeat patrē.
 Sed tamen filius deus de patre, pater autem deus, sed
 non de filio pater. Deus de deo, lumē de lumine. Pa-
 ter lumen, filius lumen: non duo lumina, sed unū lu-
 men. Pater deus, filius deus, non duo dii, sed unus de-
 us pater & filius. Spiritus sanctus de patre & filio
 procedens, & ipse deus, sicut pater deus, sicut filius deus,

Et etiam spiritus sanctus deus: non tres dii, sed unus deus, unum lumen, una substantia, una natura, una maiestas, una aeternitas, una magnitudo, una potentia, una bonitas. **V**idit itaque ipse dominus **Christus** dei sapientia, hoc tam profundum arcanum non omnes intellecturos, in consequentibus dedit consilium, quod intelligere est credere. **D**eus enim per prophetam dixit: **N**isi credideritis, non intelligetis. **A**d hoc pertinet quod hic etiam dominus secutus adiunxit: **S**i quis uoluerit uoluntatem eius facere, cognoscat de doctrina, utrum deo sit, an ego a me ipso loquor. **Q**uid est hoc, [si quis uoluntatem eius uoluerit facere?] **S**ed ego dixeram, si quis crediderit, & hoc consilium dederam: si non intellexistis inquam, credite, intellectus enim merces est fidei. **E**rgo noli quere intelligere ut credas, sed crede ut intelligas: quoniam nisi credideritis, non intelligetis. **C**um ergo ad possibilitatem intelligendi, consilium dederim obedientiam credendi, ut dixerim dominum Iesum **Christum** hoc ipsum coniunxisse, in consequenti sententia inuenimus eum dixisse, [si quis uoluerit uoluntatem eius facere,] hoc est credere: sed quia cognoscat, hoc est, intelligit, omnes intelligunt. **Q**uia uero quod ait, si quis uoluerit uoluntatem eius facere, hoc pertinet ad credere, ut diligentius intelligatur, opus est nobis ipso domino nostro expositore, ut indicet nobis, utrum uera credere pertineat ad facere uoluntatem patris eius. **Q**uis nesciat hoc esse facere uoluntatem dei, operari opus eius? **I**d est, quod illi placet. **I**pe autem dominus apte alio loco dicit: **H**oc est opus dei, ut credatis in eum quem ille misit. **U**t credatis in eum, non ut credatis ei. **N**on autem continuo qui credit ei, credit in eum. **N**am & de

*Isaie. 7. in
tra septua
ginta.*

Yohan. 8.

mōnes credebant ei, & non credebant in eū. Rufus
 etiā de apostolis ipsius possumus dicere: **Credimus p
 Paulum**, sed non credimus in **Paulum**: credimus per
Petrum, sed non credimus in **Petrum**. Credidit in eū
 qui iustificat impium, deputatur fides eius ad iustiti-
 am. **Quid est ergo credere in eum?** Credendo amare,
 credendo diligere, credēdo ad eum scribi, & eius mē-
 bris incorporari. Ipsa ergo fides, quam de nobis exi-
 git deus, est quæ per dilectionem operatur. **Si intelli-
 gis uerba dei, intellige quia Christus filius dei est, &
 doctrina patris non est ex ipso. Non ex nihilo, nō ex
 alijs subsistentibus, sed ex patre tantum, in patre ma-
 nens, æqualis patri. Qui a semetipso loquitur,
 gloriam propriam querit.** Hic erit qui uocat
Antichristus, extollens se (sicut **Apostolus** dixit) sup-
 ome quod dicitur deus, & quod colitur. Ipsum quip-
 pe annuncians dominus gloriam suam quæsiturum,
 non gloriam patris, ait ad iudæos: **Ego ueni in nomi-
 ne patris mei, & nō suscepistis me. Alius ueniet in no-
 mine suo, hunc suscipietis. Significauit eos Anichri-
 stum suscepturos, qui gloriam nominis sui quæsitur-
 est, inflatus, non solidus. Et ideo instabilis, sed utiq;
 ruinosus. Dominus autem noster Iesus Christus ma-
 gnum exemplū nobis præbuit humilitatis. Nempe
 æqualis est patri. Nempe in principio erat uerbum,
 & uerbum erat apud deum, & deus erat uerbū. Nem-
 pe ipse dixit, & uerissime dixit: Tanto tempore uobis
 cum sum, & non cognouistis me: Philippe, qui uidit
 me, uidit & patrem. Nēpe ipse dixit, & uerissime di-
 xit: **Ego & pater unum sumus. Si ergo cū patre unū,
 æqualis patri, deus de deo, deus apud deum coæter-
 nus, immortalis, pariter incommutabilis, pariter sine****

Johan. 5.

Johā. 14.

tempore, pariter creator & dispensator temporum
 tamen quia uenit in tempore, & formam serui acce-
 pit, & habitu inuētus est ut homo, quærit gloriam pā-
 tris, non suam. **Quid tu homo facere debes, qui quā-
 do aliquid boni facis, gloriam tuam quæris: quā autē
 aliquid malifacis, deo calumniam meditaris? Inten-
 de tibi, creatura es, agnosce creatorem: seruus es, ne
 contemnas dñm: adoptatus es, sed non meritis tuis:
 quære gloriam eius, à quo habes hanc gratiā homo
 adoptatus: cuius gloriam quæsiuit, qui est ab illo uni-
 cus natus. Qui aut quærit gloriā eius qui mi-
 sit illum, hic uerax est, & iniustitia in illo nō est.**
 In Antichristo autem iniustitia est, & uerax non est,
 non est à quo missus est. Non enim est missus, sed ue-
 nire permissus. Omnes ergo p̄tinentes ad corpus Chri-
 sti, ne inducamur in laqueos Antichristi, nō quæram⁹
 gloriam nostrā. Sed si ille quæsiuit gloriam eius qui
 eū misit, quāto magis nos eius qui nos fecit? Sequitur:
Nonne Moyses (inquit) dedit uobis legem,
& nemo ex uobis facit legē? Nam si legem fecisse
 tis, in ipsis literis Christū agnosceretis, & presentē nō
 occideretis. **Quid me quæritis interficere?** Ideo
 em̄ quæritis me interficere, quia nemo ex uobis facit le-
 gē. **Respondit ei turba. Quid responderit uideres?**
Dæmonium habes. Quis te quærit interfi-
cere? Quasi nō fuit pei⁹ dicere, dæmoniū habes q̄ eū
 occidere. Ei quippe dictū est quod dæmonium habe-
 bat, qui dæmones ex pellebat. **Quid possit aliud dice-
 re turba turbulenta, quid possit aliud olere cœnū cō-
 motum, nisi purridum? Turbatur turba, unde: à ueri-
 tate. Turbā lippitudinis turbauit claritas lucis. Ocu-
 li autē non habentes sanitatē, non possunt ferre lumi-**

nis claritatē, dominus autē nō plane turbatur, sed in
 sua ueritate tranquillus, non reddidit malū pro ma-
 lo, nec maledictū pro maledicto. Quibus si diceret,
 dæmonium habetis potius uos, uerum utiq; diceret.
 Vñ enim hoc dicerent de ueritate, dæmoniu habes,
 nisi eos diaboli falsitas irritaret? Quid ergo respon-
 deat, tranquillius audiamus, & tranquille uiuamus,
Unum opus feci, & omnes miramini. Tantum
 est ac si diceret: Quid si omnia opa mea uideritis? Ipsius
 enim opera erant, quæ in mūdo uidebant. Fecit unā
 rem, & turbati sunt, quia saluum fecit hoīem in sab-
 bato, non intelligentes dñm esse sabbati filiū hoīs, q̄
 sabbatum propter hominē constituit, non hoīem, p̄-
 propter sabbatū. Nec sabbatū destruxit, qui sanū fecit ho-
 minē in sabbato, quia ad salutem hoīm, hoībus sab-
 bati custodia dara est. Propterea Moyses de-
dit uobis circumcisionem. Bene factū est ut acci-
peretis circumcisionē à Moysē, non quia ex Moy-
se est, sed ex patribus. Abraam quippe primus ac-
 cepit circumcisionē à dño. Et in sabbato circunciditis
 hominem. Cōiucit uos Moyses, in lege accepistis ut
 circuncidatis octauo die, accepistis in lege ut uacetis
 septimo die. Si octauus dies illius qui natus est, occur-
 rerit ad diem septimum sabbati, quid facitis: uacabi-
 tis, ut seruetis sabbatum, an circuncidatis, ut implea-
 tis sabbato sacramentum diei octaui? Sed noui (in-
 quit) quid facitis, circunciditis hominem. Quare? quia
 circuncisio ptinet ad aliquod signū salutis, & nō de-
 bent hoīes sabbato uacare à salute. Ergo nec mihi ira-
 scimini, quia saluū feci totum hoīem in sabbato. [Si
 circūcisionē (inquit) accipit homo in sabbato, ut nō
 soluat lex Moysi. Aliqd em̄ per Moysen in illa cōsti-
 tutione circūcisionis salubriter institutū est. Dibi

ap̄ati salutē in sabbato quare indignamini?

Forre em̄ illa circūcisio ip̄m dñm significabat, cui isti curati & sanati indignabant. Iussa est em̄ adhiberi octaua die. Et qd est circūcisio, nisi carnis expoliatione? Significat ergo ista circūcisio expoliationē à corde cupiditatu carnaliū. Nō ergo sine causa data est, & in eo mēbro fieri iussa. Qm̄ per illud membrū procreat creatura mortaliū, & per unū hoīem resurrectio mortuorū. Et per unū hoīem peccatū intrauit in mundū, & p̄ peccatū mors, ideo quisq; cū p̄putio nascit, q̄a om̄is homo cū uitio pp̄paginis nascit. Et nō mūdāt deus sine à uitio cū q̄ nascimur, sine à uitijs q̄ male uiuendo addimus, nisi per cultellū petrinū. i. dñm nostrū Iesum Christū. Petra em̄ Ch̄s. Cultellis em̄ petrinis circuncidebāt, & petre nomine Christū figurabant, & presentē non agnoscebāt, sed insup̄ eū occidere cupiebāt. Qd̄ uero circūciditis hoīem in sabbato, intelligite hoc significari opus bonum, qd̄ ego feci totū hominē in sabbato saluū: q̄a & curatus est, ut sanus esset in corpore: & credidit, ut sanus eēt in aīa. Nolite iudicare p̄sonaliter, sed recte iudiciū iudicate. Quid est hoc modo? Quasi p̄ legē Moysi circūciditis sabbato, nō irascimini mihi p̄sonaliter ueritati. Veritatem autē dicitē, & iustū iudiciū iudicare. Si secundū ueritatē iudicatis, neq; Moysen, neq; me condēnabitis, & ueritate cognita me cognoscitis, quia ego sum ueritas. Hoc uitū frēs, qd̄ dñs notauit hoc loco, euadere in hoc seculo magni laboris est, nō p̄sonaliter iudicare, sed rectū iudiciū retinere. Admonuit qd̄ dñs Iudaeos, sed nō min⁹ admonuit & nos. Illos conuicit, nos instruxit: illos redarguit, nos exauit. Non putemus hoc nobis ideo nō dictum, q̄a tūc ibi nō fuimus: nos itaq; sic audiam⁹ euāgelij quasi p̄sentē dñm. Ne dicā

Roma. 5.

1. Cor. 10.

mus, o illi felices, qui cum uidere potuerūt. Multi in
 eis, qui uiderunt eum carnaliter, occiderūt: multi autē
 in nobis, qui non uiderunt, crediderunt. **Quis est qui
 nō iudicat personaliter, nisi q̄ æqualiter diligit? Qui
 æqualiter omnes diligit, æqualiter de omnibus iudi-
 cat.** Ne hoc dictum putemus de illis, quos ꝑ honore
 graduum diuerso mō honoramus, sed de illis, quos
 causas diiudicare iubemur. Dñs igitur Iesus non ma-
 nifeste, sed occulte ascēdit ad diem festum, non quia
 timebat ne teneretur, sed ut significaret etiā ipso die
 festo, qui celebratur à Iudæis, occultatum & summū
 esse mysterium. Sed mox apparuit potestas, quæ pu-
 tabatur timiditas. Loquebatur enim palam in die fe-
 sto, ita ut mirarentur turbæ, & dicerent, quod audi-
 uimus cum lectio legeretur: **Nonne hic est, quē
 quæerunt interficere? Ecce palam loquitur, &
 nihil ei dicunt. Nunquid uere cognouerunt
 principes, quia hic est Christus? Qui nouerūt
 qua sæuitiā quærebat, mirabātur qua potentia nō
 tenebatur. Inde nō plene intelligentes illius potenti-
 am, putauerunt esse principū sciētiā, quod ipsi co-
 gnouerāt, eundem esse Christum, ideo pepercerunt
 ei, quem tantopere occidēdum quæserunt. Deinde
 illi ipsi apud seipos quid dixerunt? [Nunquid uere
 cognouerunt principes, quia hic est Christus?] Fece-
 runt sibi quæstionem, qua eis uideretur nō esse Chri-
 stus: adiungentes enim dixerunt: **Sed istum noui-
 mus unde sit. Christus autem cum uenerit,
 nemo scit unde sit. Quid est quod dixerūt Iudæi,
 [Christus cum uenerit, nemo scit unde sit,] quū He-
 rode interrogante locum natiuitatis eius demōstra-
 uerunt, iuxta prophetiā Micheæ prophete: Et ex hoc****

certum, locum natiuitatis illius eos nosse. Sed confiderandum est, quid se nosse putarent, & quid se nescire dixerunt. **Locum** uero natiuitatis illius sciebant per prophetas dicta, sed diuinam eius natiuitatem, qua ex deo patre aeternaliter natus est, propter impietatem cordis sui nesciebant. **Isaia** dicente: **Generationem eius quis enarrabit.** Denique & ipse dominus ad utrumque respondit, & de humanitatis fragilitate, & de diuinitate maiestatis, dicens: **Clamabat ergo docens in templo Iesus. Et me scitis, & unde sum scitis. Recte ergo dixit: [Et me nostis, & unde sum scitis].** .i. secundum carnem natiuitatem meam nostis, & nobilitatem parentum meorum, & effigiem uultus mei nostis: secundum diuinitatem autem non nostis, quia **A me ipso non ueni, sed est uerus qui me misit, quem uos non scitis.** Sed ut eum sciatis, credite in eum quem misit. Et sciatis, quod nemo deum uidit unquam, nisi unigenitus filius, qui est in sinu patris, ipse enarrauit. Et nemo cognouit patrem nisi filius, & cui uoluerit filius reuelare. Denique cum dixisset, **sed est uerus qui misit me, quem uos nescitis, ut ostenderet eis unde possent scire quod nesciebant, subiicit: Ego scio eum. Ergo a me querite, ut sciatis eum.** Quare autem scio eum? **Quia ab ipso sum, & ipse me misit.** Magnifice utrumque monstrauit, [ab ipso (inquit) sum,] quia filius de patre. Et quicquid est filius, de illo est cuius est filius. **Ideo dominum IESVM** dicimus deum de deo, patrem non dicimus deum de deo, sed tantum deum. Et dicimus dominum Iesum lumē de lumine, sed patrem tantum lumē. **Ad hoc ergo pertinet quod dixit, [ab ipso sum].** Quod autem uidetis me in carne, ipse me misit, ubi audis, ipse me misit, noli in-

relligere naturæ dissimilitudinē, sed generātis autoritatē. Quærebant ergo eū apprehendere, et nemo misit in illū manus, quia nondum uenerat hora eius. Hoc est, quia nolebat. Qui em̄ uoluntate natus est, uolūrate passus est. Sicut horam p̄uidebat sibi natiuitatis suæ, ita horam p̄destinauit passionis suæ. Si hora mortis nostræ illius est uolūtas, quanto magis hora passionis suæ in arbitrio uoluntatis suæ uenit? Magna igitur misericordia dñi nostri Iesu Christi, factum esse eum p̄pter nos in tempore, per quē facta sunt tēpora: factū esse inter om̄ia, per quē facta sunt omnia: factum esse, quod fecit. Factus est quod fecerat. factus est em̄ hō, qui hōiem fecerat, ne periret quod fecerat. Sc̄dm hanc disp̄sationē iam uenerat hora natiuitatis, & natus erat, sed nōdū uenit hora passionis. Ideo nōdū passus erat, quia nōdum uenerat hora in quā pati uoluisset. Ideo in cruce legit eum dixisse, dum om̄ia perfecta sunt sc̄dm scripturas p̄phetarū: **Cōsummatū est, & inclinato capite tradidit sp̄m.** Dū uero uoluit, consummata fuerant, quæ de eo scripta sunt. & cōsummatis om̄ibus, potestate propria emisit spiritum. **De turba autem multi crediderūt in eum.** Humiles & pauperes saluos faciebat dñs, principes insaniebant. Et ideo medicum nō solum non agnoscebant, sed etiam occidere cupiebant.

FERIA QVARTA

post Latare, Iohannis IX.

In illo tempore Præteriens Iesus, uidit hominē cæcum à natiuitate. Et reliqua.